

[digi]

+32 lk
TASUTA!

FOTOKOOL

Teine osa: loodusfoto

- Kuidas pildistada linde ja loomi?
 - Maastike pildistamine
- Putukad, lilled ja pisiasjad
- Mida metsa selga panna?
 - Kuidas loomi varitseda?
- Millega talvel pildistades arvestada?
 - Filtrite kasutamine
 - Kust loomi leida?
 - Vead ja näpunäited

Sisujuht

→ Kuidas looduses käituda	3
→ Linnud ja loomad	4
→ Maastikud	6
→ Putukad, lilled, piasjasjad	8
→ Statiiv	10
→ Statiivipea	13
→ Säri mõõtmine	14
→ Teravustamine	16
→ Mida selga panna?	18
→ Varitsus ja kamuflaaž	20
→ Kuidas pildistada talvel?	22
→ Filtrite kasutamine	24
→ Mida teha halva ilmaga?	26
→ Kust loomi leida?	28
→ Vead ja näpunäited	30

Toimetajalt

[digi] fotokooli esimene osa sai mitmelt poolt kiita. Seda suurem on rõõm panna ajakirjaga kaasa fotokooli teine osa, mille teemaks loodusfoto, mis on ühelt poolt üks lihtsamaid (modellid tasuta käes ning kulutused tehnikale üsna mõistlikud, vähemalt stuudiovarustusega võrreldes), teisalt üks keerukamaid fotograafia valdkondi. Üldreegleid saab küll kirja panna, aga kõitvat looduspilti raamatu järgi ei tee. Kuskilt peab siiski alustama ja kui järgid selle raamatukese juhiseid, siis parenevad su pildid kindlasti.

Paljud loodusfotograafia harrastajaid on oma pildid erinevatesse internetikeskkondadesse välja pannud. Peamiselt sellepärast, et parim viis õppimiseks on teiste vigu ning õnnestumisi uurida. Loodetavasti aitab see raamat sul looduspilte ka teadlikumalt sirvida.

Fotokool on ajakirja [digi] lisaväljaanne.

Toimetaja
Kristjan Kaljund

Kujundaja
Siim Saidla

Keeletoimetaja
Piret Reidla

Fotod
Presshouse'i arhiiv,
Kristjan Kaljund,
tootjad ja
Postimees/Scanpix

Väljaandja
Presshouse OÜ

Trükk
Europrint

© Presshouse OÜ.
Käesolevas väljaandes avaldatud tekstide ja fotode avaldamine ükskõik millisel viisil on keelatud ilma väljaandja eelneva kirjaliku loata. Kõik õigused on kaitstud.

Kuidas looduses käituda

→ Loodus pakub sulle meeldejäädavaid elamusi ning kauneid kaadreid, küsides vastu vaid üht – lugupidamist.

Lahku sama vaiksel, kui tulid

Kui pärast pikka varitsust ihaldatud klõps käes, võib tekkida kiusatus püsti tõusta ja kärmelt sooja autosse tagasi marssida. Kannata sellega siiski veel veidi – kui sul õnnestus loomale niimoodi ligi hiilida, et ta sind ei märganud, on viisakas ka samamoodi lahkuda.

Jäta järeltulijad rahule

Kui satud pesakohale või lausa looma- või linnupoegade (või ka munade) peale, ära neid mingil juhul katsu või kätte võta. Nii mõnigi liik võib võõra lõhnaga järeltulijad maha jätta – hirm inimese ees on suurem kui vajadus poegade eest hoolitseda.

Loom on tugevam, sina targem

Need liigid, kes ei karda, võivad hoopis rünnata, nii et ettevaatlik tasub olla alati. Näiteks ei tohiks kunagi jääda põdrapaari ja nende vasika vahele.

Linnud ja loomad

→ Looduspiltide koorekiht on loomapildid ning iga (algaja) fotograafi unistus on pildile püüda just linde ja loomi. Paraku nõuab selles valdkonnas heade tulemusteni jõudmine kõige rohkem ressursse, seda nii rahaliselt kui ajaliselt.

Vajalik teleobjektiiv

Mida suurema fookuskaugusega objektiiv, seda kaugemalt saad loomad pildile. Paraku tähendab see ka kõrgemat hinda. Kui 300 või 400 mm ja f/4 avaga objektiivid on veel enam-vähem mõistliku hinnaga, siis sealt ülespoole kasvab hind hüppeliselt. Pisut soodsam variant on objektiivi fookuskauguse pikendamine telekonverteriga, ent miinusena kaotad valgusjõus, st ava muutub väiksemaks ning pildi tegemiseks on vaja pikemat säri või kõrgemat ISO. Samuti võib telekonverterit kasutades kaduda autofookuse võimalus.

Sea endale eesmärk

Metsa pole reeglina mõtet minna ootusega «ehk saan mõne looma pildile». Mõtle läbi, keda ja kuhu otsima lähed, ning varusta end vastavalt. Loomulikult ei tähenda see, et kui sihtmärki oodates satub pildistamiskaugusse mõni teine olend, siis ei võiks teda üles võtta.

Harjuta loomaaias

Kuigi loomaaed pole loomade loomulik keskkond, võib seal mõne liigi käitumise kohta siiski palju õppida. Päris looma pildistades õpid ka oma käitumist optimeerima – kiiresti ning ettearvamatus suunas liikuva looma kaadrisse püüdmine nõuab üksjagu harjutamist. Loomaaias saab loomadest hõlpsamini ka suuri plaane, jälgi vaid, et taust oleks võimalikult loomulik, puurid ja aiad reedavad kohe, et pilt ei ole looduses tehtud.

Teravusta silmale

Kui tekib küsimus, millisele looma osale teravustada, siis juhul, kui tahad kasutada väikest teravust-sügavust, olgu selleks kindlasti looma silm. Esiteks on silmad väga kõnekad, teiseks jääb just siis pilt kõige loomulikum.

Ära vaata ülevalt alla

Kui pildistad väikeseid linde-loomi, siis pea meeles, et oluliselt atraktiivsemad pildid saad, kui laskud nendega ühele kõrgusele. Nii näitad neid sellise rakursi alt, millega inimesed harjunud pole. Looma nägu on ju ikka põnevam vaadata kui tema pealage jõllitada. Eriti hea pildi saad siis, kui tabad hetke, mil lind või loom sinu poole vaatab.

Ära pelga suurt ISO

Kuna parim aeg looduse pildistamiseks on hommikul või õhtul, tähendab see, et valgust on pigem vähe kui liiga palju. Selleks, et siiski saaksid kasutada teravate looma- ja linnupiltide jaoks vajalikku lühikest säriaega, vajad võimalikult suure avaga objektiivi. Lisaks tuleb sageli ISO väärtust ülespoole kruttida. Õpi oma kaamerat tundma, siis tead, kui suure ISOga veel talutava müraga pilte saad. Õnneks muutuvad kaamerasensoriid üha paremaks ja tulevad toime ka selliste ISO väärtustega, millest mõne aasta eest veel unistadagi ei osanud.

Linnud ja linnupojad

Lindude pildistamine on eriti keeruline, seda nii ligipääsemise kui ka tehniliste oskuste tõttu. Heledaid linde proovi pildistada pilvise ilmaga, siis ei jäta terav päikesevalgus neile koledaid varje. Kui pildistad linnupoegi, pea meeles, et kuigi neile saab üsna lähedale minna, tuleks siiski teha võimalikult pika objektiiviga – pojad ei saa ju minema lennata, kui kartma hakkavad.

Maastikud

→ Päikeseloojangu pildistamine tundub imelihtne ning tulemus paistab olevat garanteeritud. Ometi on hea maastikuvõtte tegemine keeruline, nõudes täpsust ja kannatlikkust.

Vajalik objektiiiv – lainurk

Kuna maastiku pildistamisel on enamasti tarvis haarata suuri alasid, on kaamera ette vaja lainurkobjektiivi. Valgusjõud ei mängi väga suurt rolli, kuna maastikufoto on suure teravussügavusega ning seda peaks pildistama statiivilt.

Pildista hommikul või õhtul

Parim valgus igasuguste piltide tegemiseks on hommikul pärast päikesetõusu või tundpaar enne loojangut. Keskpäevast otse ülevalt langevat päikest ürita võimalusel vältida – see on liiga järsk, jätab värvid ning varjud igavaks. Hommiku- ja õhtupäike see-eest on maheda ning ilusa tooniga, jätab põnevaid varje ja lisab pildile dramaatikat. Varahommikul võib lisaks tekkida udu, mis aitab samuti pilti põnevamaks muuta.

Juhata vaataja pildile

Lihtsalt kaunis kaugel maastikuvõtte jääb pildil sageli igavaks ega kõida vaataja tähelepanu. Märksa parema tulemuse saad, kui suudad esiplaanile mahutada mõne detaili, mis kohe silma jääb ja aitab vaatajal n-ö pildi sisse minna. See võib olla näiteks kivi, känd, lillepuhmas, paat, puuoks vmt. Mõnikord tasub esiplaanil oleva detaili rõhutamiseks kasutada maastikupildile ebatraditsiooniliselt suurt ava ning väiksemat teravussügavust.

Alusta vee äärest

Vesi töötab igal maastikupildil hästi. Peegeldused ning kaldajooned loovad köitvaid kompositsioone, lained või voolav vesi kombineerituna sobiva säriajaga aitavad lisada dramaatilisust või unenäolisust.

Horisont otseks

Maastikupildil olgu horisont tõepoolest horisontaalne. Kui oma silma ei usalda, saad kasutada mitmeid abivahendeid, alates statiivi sisseehitatud või eraldi kaamera välgupesale kinnitatud loodist kuni pildiotsijas nähtavate abijoonte või mõne mudeli puhul isegi tagumisele ekraanile kuvatava virtuaalse horisondini välja. Pilti saad muidugi hiljem ka arvutis keerata, aga siis pead servad ära lõikama ning foto kadreering muutub ja suurus väheneb.

Leia looduslikke raame

Maastikuvõtte aitavad atraktiivsemaks teha loodusest leitud detailid, mis pilti raamida aitavad – puutüved, oksad, koopasuud, müürid ja kiviaiad. Sageli on sellise kaadri jaoks õige säri leidmine küll keerukas või ilma välklambita isegi võimatu, ent tulemus tasub vaeva.

Otsi mustreid, jooni, kordusi

Lihtsalt kaunis vaade muutub veelgi köitvaks, kui sellesse õnnestub püüda ka mõni diagonaaljoon, korduv element või muster. Mida ootamatum ning harjumatum, seda etem, aga head kompositsiooni aitavad luua ka sellised detailid, mida vaataja ehk esialgu endale ei teadvustagi.

HEA TEADA

Maastikupildi peamised märksõnad on väike ava suure teravussügavuse saavutamiseks, madal ISO müra vältimiseks, pikk säriaeg kahe eelmise valiku kompenseerimiseks ning statiiv, et omakorda pikka säri võimaldada.

Putukad, lilled, pisiasjad

→ Makrofotograafia üks võlusid on see, et sellega saab tegeleda ka siis, kui pole aega (või viitsimist) kaugele metsa minna. Putukaid, lilleõisi ja suurendust väärivaid detaile leidub kõikjal.

Vajalik objektiv – makro

Parimaid makropilte võetakse üles spetsiaalse makroobjektiiviga, ent makropiltide tegemiseks saab mõningate mõõndustega kohanada ka tavalise objektivi, kasutades näiteks vaherõngaid, mis vähendavad minimaalset fookuskaugust ja võimaldavad minna pildistatavale lähemale, kui see muidu võimalik oleks.

Peegli (eel)lukustus

Seda funktsiooni kasutades tõstab kaamera peegli üles juba enne pildi tegemist. Aitab vältida peegli tõstmisega kaasneva võivat vibratsiooni ning saada seeläbi teravamaid pilte. Kaader tuleb muidugi varem valmis sättida, sest pärast peegli tõstmist enam pildiotsijast midagi ei näe. Uuemate kaamerate *live-view* töötab samal põhimõttel ning on makrofotograafias hea abimees – nii näed pilti ekraanil ja saad suurenduse abil ka paremini teravustada.

Distantspäästik

Veel üks väga vajalik abimees, mis aitab kaamera liikumist vältida. Odavamad distantspäästikud on juhtmega, kallimad juhtmevabad. Vingematel on mitmeid erinevaid funktsioone, lihtsamad pakuvad kaht põhilist: päästikut poole peale vajutades teravustavad, lõpuni vajutades pildistavad.

Lilled olgu värsked

Kui pildistad lilli, otsi kindlasti selline õis, mis oleks äsja puhkenud. Longu vajunud kroonlehtedega või juba närtsivat lille ei ole suures plaanis kuigi ilus vaadata.

Käärid kaasa

Harva juhtub, et kõige fotogeenisem õis on kohe ka pildistamiseks sobiva ümbrusega. Enamasti tuleb selle ümber rohuliblesid, kõrrelisi ja ehk ka teisi lilli eemaldada. Seda on märksa mugavam teha kääridega kui käsitsi.

HEA TEADA

Kuna makropilti tehese on teravustõigavus enamasti väga väike, jälgi hoolega, kuhu teravustad. Putukate puhul annab parima tulemuse silmale teravustamine, lilleõie puhul saad ise valida, kas soovid tähelepanu juhtida kroonlehele, tolmukale või mõnele muule detailile.

HEA TEADA

Unusta odavad statiivid! See reegel on väga tähtis. Mõnesajakroonised ning -grammised plaststatiivid ei sobi peegelkaamera kasutamiseks. Ebastabiilse statiiviga saad parimal juhul uduseid pilte, halvemal juhul lõhud statiivi ümbermineku korral ka oma fototehnika. Vähem kui tuhande krooni eest head statiivi ei saa, arvestatav tase algab 2–3 tuhande kandist (ja võib näiteks osade Gitzo mudelite puhul ulatuda enam kui 10 000 kroonini). «Mida kallim, seda parem» ei ole küll absoluutne reegel, ent kehtib statiivide puhul üsna hästi.

Statiiv

→ Statiiv on üks enim alahinnatud tehnilisi vahendeid hea pildi saamisel. Selle ostmine kipub alati olema kompromiss kaalu, tugevuse ja hinna vahel. Mida statiivi valikul jälgida tuleks?

Minimaalne/maksimaalne pikkus

Näitab, kui lühike on statiiv kokkupanduna ning kui pikk kõige pikemas asendis. Esimene on oluline kaasaskandmise mugavuse seisukohalt, teine võib määravaks saada teatud pildistamissituatsioonides, näiteks siis, kui seisad ise veekogu kaldal ning statiiv on vaja toetada jalgupidi vette.

Sammaste arv

Näitab, mitmest osast statiivi jalad koosnevad, enamasti 3–4. Mida vähem osi, seda stabiilsem statiiv, mida rohkem osi, seda lühemaks saab selle kokku pakkida.

Kinnitused

Statiivjalgu pikendades fikseeritakse need kas klambriga või keeratava kinnitusega. Kumba eelistada, on suuresti maitseasi. Keeratava kinnitusega jalad on enamasti kallimad ning paljude meelet ka kiiremini üles seatavad.

Statiivjalgade asendid

Statiivjalgu saab seada mitme erineva nurga alla – mida rohkem neid nurki on, seda paindlikum on töö statiiviga. Uuri ka, kui suur on kõige suurem kaldenurk, see näitab, kui maadligi saad kaamera asetada. Kindlasti tasuks valida statiiv, mille jalgu saab liigutada üksteisest sõltumatult – ebatasasel pinnal on see hädavajalik.

Statiivjalgade otsad

Uuri, kas statiivjalgade kummiotsi saab asendada piikide või lumetugedega – talvel pildistades on mõlemad suureks abiks.

Kesksammas

Kesksamba puhul tasuks jälgida, kas selle liigutamine käib käsitsi või vändaga (esimene on kiirem, teine sujuvam ja täpsem). Lisaks tuleks uurida, kas kesksammas saab panna ka horisontaalasendisse või kinnitada tagurpidi – mõlemast võimalusest võib loodust pildistades kõvasti kasu olla, eriti makrofilte tehes.

Kandejõud

Näitab, kui suurt raskust statiiv kanda suudab. Kuigi enamik neist tuleb toime ka raskema kandamisega, kui andmetes märgitud, tasuks siiski valida statiiv, mille kandejõud on vähemalt kolmandiku jagu suurem, kui kaaluvad kaamera ja objektiiv, mida kavatsed statiivi külge kinnitada.

Kaal

Siin tuleb leida kompromiss kandmismugavuse, stabiilsuse ning hinna vahel. Mida kergem statiiv, seda ebastabiilsem. Erandiks on stabiilsed ning väga kerged süsinikkiibrist statiivid, ent nagu arvata võib, maksavad need oluliselt rohkem kui tavalised alumiiniumstatiivid.

Raskuse lisamine

Paljude statiivide kesksamba alumises otsas olev konks võimaldab sinna riputada fotokoti või muu raskuse – see võib vajalikuks osutuda näiteks väga tuulise ilma korral, samuti situatsioonides, kus keegi võib statiivile otsa komistada ja selle kogemata ümber ajada.

Pehme ja soe käepide

Oluline ennekõike talvel, kui paljast torust on külm kinni võtta. Polsterduse saab statiivile küll ka hiljem juurde osta, ent selle olemasolu tasub jälgida kas või oma väljaminekute planeerimiseks.

Järgmiselt leheküljelt leiad võimalikud asendusvariandid tavalisele statiivile.

Alternatiive tavalisele statiivile

Oakott

Hõlpsasti kohendatav ning seejärel stabiilne sisu võimaldab teha kaamerale sobiva aluse pea igale pinnale. Täiteks võib kasutada ka muud sarnast materjali: herneid, maisi jmt.

Monopod

Nagu nimigi viitab, on tegemist üksjalaga. Vajalik abivahend kohtades, kus statiivi kasutama ei mahu või kus on vaja kiiresti ühest paigast teise liikuda. Üksjalga saab kasutada ka matkakepina.

HEA TEADA

Kui ühtki statiivina kasutatavat vahendit käepärast pole, aitab ka jupp nõõri. See võiks olla üsna peenike ega tohiks venida. Kui paned ühe nõõriotsa talle alla ning teise ümber käe, muudad nõõri pingule tõmmates kaamera oluliselt stabiilsemaks kui lihtsalt käest pildistades. Nutikamad arendavad seda lahendust edasi, kinnitades nõõri ühte otsa kaamera statiivipesa sobiva kruvi või tehes koguni kahe nõõri abil kolmnurga, mis on veelgi stabiilsem.

Gorillapod

Omapärane statiiv, mis võimaldab kaamera kinnitada praktiliselt suvalisse kohta – kivi, tänavaposti, puuksa jmt külge. Jalad on igas asendis väänatavad ning asendi hõlpsamaks fikseerimiseks saab kasutada ka statiivipead. Suudab kanda kuni 3 kg raskust. Mugav abivahend, mis võiks fotokotis olla ka siis, kui suurt statiivi kaasa võtta ei plaani.

Statiivipea

→ Hea statiiv nõuab ka head ühenduslüli kaameraga – statiivipead. Statiivipea valik võib osutada veelgi keerulisemaks kui statiivi valik, sest paljud plussid ning miinused võivad selguda alles reaalse töö käigus.

Kuulpea

Kõige levinum ja algajale kõige sobivam statiivipea. Võimaldab kaamerat igas suunas liigutada ning vaid ühe kruvi abil kiiresti fikseerida. Paljudel kuulpeadel on veel eraldi horisontaalse liigutamise võimalus – nendega saab teha ka panoraamfotosid. Kuulpead ostes jälgi kindlasti, et selle kandejõud oleks suurem, kui su kaamera koos objektiivi ja lisavarustusega kaalub (soovitavalt vähemalt 5–6 kg).

Kolmesuunaline pea

Üks lihtsamaid peasisid. Kolme hoova abil saab kaamerat kolmes suunas liigutada. Hoovad fikseerivad kaamera asendi väga täpselt, ent looduses sobib see statiivipea vaid maastike pildistamiseks – kõige muu jaoks võtab kolme kinnituse fikseerimine lihtsalt liiga kaua aega.

Ajamiga (geared) pea

Sarnaneb kolmesuunalise peaga, ent siin ei pea igat kruvi lahti keerama ja siis uuesti fikseerima. Suunanuppu keerates liigub kaamera automaatselt soovitud suunas. See pea ei sobi kuidagi kiirust nõudvaks pildistamiseks, ent on ideaalne tööriist makrofotograafiale, kuna võimaldab kaamera väga täpselt fikseerida ning muuta asendit väga vähehaaval.

Gimbal-pea

Spetsiaalselt pikkade teleobjektiividega (400 mm ja pikemad) kasutamiseks loodud statiivipea, mis muudab ka raske objektiivi ning kaamera stabiilselt kiiresti kätte saada, ilma et peaks hakkama kravikinnitust lahti keerama. Kiirkinnitusplaati tasub kogu aeg kaamera ning statiivikinnitusga objektiivide küljes hoida, see muudab pildistamise oluliselt kiiremaks.

Grip- ehk joystick-pea

Meenutab arvutimängude juhtkangi. Võimaldab väga kiiresti asendit muuta, aga fikseerimine pole kuigi täpne. Sobib kergema varustuse kandmiseks.

Kiirkinnitusplaat

Pisike abivahend, mille tähtsust ei tohiks alahinnata. Võimaldab kaamera stabiilselt kiiresti kätte saada, ilma et peaks hakkama kravikinnitust lahti keerama. Kiirkinnitusplaati tasub kogu aeg kaamera ning statiivikinnitusega objektiivide küljes hoida, see muudab pildistamise oluliselt kiiremaks.

Säri mõõtmine

→ Kuna enamik looduspilte tehakse avapõhises ehk A-pildiprogrammis, sõltub hea pildi saamine korrektsest säriajast. Kuidas kaamera seda mõõdab ja mida teha, kui ta eksib?

Kolm mõõtmisviisi

Kaamera oskab säriaja määramiseks kasutada kolme erinevat mõõtmisviisi, mille hulgest saad valida sobiva. Enamikus situatsioonides tagab korrektse säri maatriksmõõtmine (*evaluative* või *matrix*), kus kaamera analüüsib kogu kaadrit ning määrab selle põhjal säriaja. Keskmestatud (*center weighted*) mõõtmise korral analüüsitakse samuti kogu kaadrit, ent kaadri keskosa saab suurema tähtsuse. Punkt mõõtmise (*spot*) korral määratakse säri valitud teravustamispunkti põhjal.

Säri kompensatsioon

Kui kaamera ei saa avapõhises ehk A-režiimis korrektse säriaja määramisega hakkama, tuleb appi säri kompensatsioon. Vastavalt histogrammi ning ekraanilt nähtavale pildile saad kaamerale öelda, et ta iga kord enda valitud säriajale kas pisut otsa paneks või natuke vähemaks võtaks. Enamasti saab muutusi teha 1/3 sammu kaupa vähemalt 3 sammu ulatuses kummaski suunas. Kui sellest väheks jääb, pead lülituma M-seadele ja säri käsitsi määrama.

Särilukk

Seda läheb tarvis siis, kui kasutad keskmestatud või punktsärimõõtmist, ent kaadri kompositsioon on selline, et objekt ei asu täpselt keskel. Selleks, et kaamera ei määraks säriaega valesti, säti pildistatav objekt kaadri keskele, lukusta säri ning sea seejärel kompositsioon paika. Säriluku täpse kasutamise kohta loe oma kaamera kasutusjuhendist.

Kasuta histogrammi

Sageli kardetud, ent tegelikkuses väga lihtne ning kasulik abivahend õige säri määramisel. Histogrammi alumine ehk X-telg on tumeduse-heleduse skaala, püstine ehk Y-telg aga näitab iga tumedusastme kohta kasutatud pikslite hulka. Ideaalne histogramm peaks täpselt kummaski otsas X-teljeni langema. Histogrammi hari peaks asuma keskosast pisut paremal, kui pildistatav on tume, ning vasakul, kui pildistatav heledat objekti. Kui «mägi» lõikab vasakut serva alla jõudmata ning paremal pool on tühi ala, siis on pilt liiga tume ning säriaega peaks pikendama, kui aga histogramm on nihkunud liiga paremale, on pilt suure tõenäosusega ülevalgustatud.

Teravustamine

→ Heal fotol peab pildistatav olema terav. Teravustamine ehk fookustamine on pealtnäha lihtne, ent tegelikkuses tuleb arvestada päris mitme asjaga.

Vaikne mootor

Kallimate objektiivide automaat-teravustamine on tänu teist tüüpi mootorile kiirem ning vaiksem. Otsi objektiivi ostes tähekombinatsioone USM (Canon), SWM (Nikon) või HSM (Sigma).

Tavalised ja ristianduriga teravustamispunktid

Peegelkaamera spetsifikatsioon on alati kirjas ka teravustamispunktide arv. Mida rohkem, seda uhkem, aga tasub vahet teha tavaliste ja ristianduriga teravustamispunktide vahel. Viimased on täpsemad ning kiiremad. Kasutatavate teravustamispunktide hulk kahaneb koos avaga. Nii saad f/2.8 puhul kasutada kõiki teravustamispunkte, ent ava väiksemaks keerates jääb neid vähemaks, kuni lõpuks toimib vaid keskmine teravustamispunkt.

Autofookus – edukas või mitte

Automaatteravustamise edukus sõltub paljudest asjaoludest, muu hulgas näiteks objekti valgustatusest, kontrastist ning liikumisest. Kõige lihtsam on fookustada hästi valgustatud kontrastsele ning paigalseisvale detailile, kõige keerulisem aga tumedale, vähekontrastsele liikuvale alale.

Fookuspunkti valik

Kui aega on rohkem ja kaamerat liigutada tülikas, saad olemasolevate teravustamispunktide hulgast ka ise sobiva valida. Siis teravustab aparaat selle punkti järgi, sõltumata sellest, mis ülejäänud pildil toimub.

Teravustamisviisid

→ Käsitsi teravustamine:

Teravustatakse käsitsi, keerates objektiivi peal olevat rõngast. Peamiselt kasutusel makrofotograafias ning olukordades, kus automaatteravustamine ei toimi.

→ Ühekordne teravustamine:

Kaamera teravustab enne iga kaadri jaoks eraldi, fookustamine käivitub, kui päästikunupp poolenisti alla vajutada. Pildi saab teha alles siis, kui kaamera on fookustamise lõpetanud.

→ **Pidev teravustamine:** Kaamera üritab objekti liikumist ette aimata, hoides seda pidevalt fookuses. Pildi saab teha suvalisel hetkel, nii et alati jääb ka võimalus, et kaamera pole veel fookustada jõudnud. Vajalik kiiresti liikuvate objektide puhul, ent kulutab kõvasti energiat.

Fookuse lukustamine

Kui saad kasutada üksnes keskmist teravustamispunkti, tuleb fookus lukustada. Vastasel korral saad fookustada üksnes kaadri keskele, kuigi enamasti nõuab kompositsioon, et terav objekt asuks pisut keskmest väljas. Fookuse lukustamiseks säti objekt kaadri keskele, vajuta päästik poolenisti alla, oota, kuni kaamera on teravustamise lõpetanud, kadreeri ning tee pilt.

Fookuse ala

Sõltuvalt kaamera margist saad valida ka fookusala – kas kasutatakse vaid üht teravustamispunkti või tervet autofookuse ala. Uuri manuaalist, kuidas asi sinu kaamerale käib.

Mida selga panna?

→ Looduses pildistades ei tohi õige riietuse tähtsust alahinnata. Märja ning külmetavana pole mitte ainult pildistamine piin, vaid võib ka haigeks jääda.

Kindad kätte!

Tavalised sõrmikud või labakud pildistamiseks hästi ei sobi. Kui temperatuuri poolest kannatab, kasuta õhukesi sõrmikuid, mille peapesad on kaetud libisemisvastase kummiga. Külmemal ajal sobivad väljalõigatud päästikusõrmejäähikindad või paksud kindad, millel saab sõrmikutele klapiaga käpikuosa peale tõmmata.

Miits pähe!

Nokamüts või kõva servaga kaabu on võivad küll päikesevarjuna mugavad olla, ent võivad kaamera näo ette tõstmisel tülikaks muutuda. Pehme servaga matkamüts või külmemal ajal kootud villane müts on palju paremad valikud. Sääserohkel aastaajal ei tee paha ka mütsi külge kinnitatav putukavõrk.

HEA TEADA

Ükskõik millise ilmaga pilti teed, on kasulik riietuse pealmiseks kihiks leida midagi hõlpsalt eemaldatavat. Nii saad tühest paigast teise liikuda vähemate riietega ning seeläbi higistamisest hoiduda, paigal seistes ja pildistades aga midagi selga tõmmata, et külmetamist vältida.

Riietu kihiliselt

Kihiline riietus peab hästi sooja ning kui selle komponendid on oskuslikult valitud, siis peab see ka tuult ning vett ja on samal ajal hingav. Jaheadamal aastaajal kasuta ka pikka aluspesu. Asjalikku nõu riietuse valiku kohta saad mat-kapest.

Jalanõud olgu korralikud

Korralik jalanõu on selline, mis kätes ei piina ning millega seistes külm ei hakka, sellel on libisemivastane tald ning jalatsi pealmine osa ei karda vett. Margi- või mudelleelistus on suuresti maitseasi, aga elu näitab, et jalanõude pealt kokku hoida ei tohiks. Kindlasti peaks kasutama ka korralikke aastaajale vastavaid matkasokke.

Varitsus ja kamuflaaž

→ Kui huvi looma- ja linnupiltide vastu suurem, tuleb varem või hiljem neile lähemale pääsemiseks ennast varjama hakata. Allpool paar lihtsamat nippi ning varustusideed.

Välidi läikivaid asju

Looduses ei peegelda metsa vahel miski päikesevalgust tagasi. Kui sinu prillid või kotipannal või käekell või helkurriba seda teeb, võid kindel olla, et loomad ei tule lähemalt uudistama, millega tegu.

Objektiiv- ja kaamerakate

Kindlasti tuleks vähendada kaamera ning objektiivi silmatorkavust (eriti kui tegu on Canoni valgete torudega). Saadaval on spetsiaalsed katted nii ainult objektiivi loodusvärvidesse rüütamiseks kui terve komplekti katmiseks – viimased kaitsevad ka vihma eest.

Kottvaritsus

Saadaval nii tavalisi kaitsevärvides katteid kui ka keebikujulisi, mille sobivas kohas augud näo ning käte jaoks. Sobib lühemaajaliseks varitsuseks ning vähem pelglike liikide pildistamiseks.

Telk

Varitsustelk peaks olema kerge ning kiiresti üles seatav. Telgi värv ning kaitsemuster sõltuvad sellest, kuhu plaanid minna. Kui vähegi viitsid, võta telgis istumiseks kaasa ka kerge kokkupandav tool. Maapinna lähedalt pildistamiseks vali tunneltelk või jälgi, et telgil oleks aken ka maapinna lähedal.

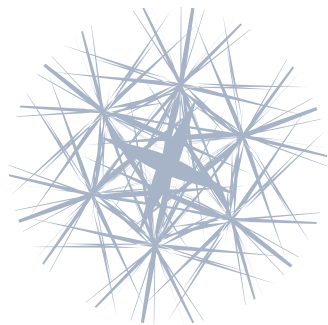
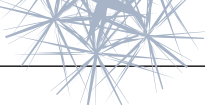

HEA TEADA

Kuna paljud liigid näevad ninaga paremini kui silmadega, tuleks loodusesse minnes vältida lõhnavat kosmeetikat (eriti lõhnaõli). Pesta sisiki võib ja tulebki, sest higilõhn võib su samamoodi reeta. Vaata lõhnakriitilise pilguga üle ka riided, mille selga paned, ning toit, mille kaasa võtad. Mida tagasihoidlikumat lõhna need levitavad, seda suurem on lootus, et linnud-loomad sind ei märka.

Kuidas pildistada talvel?

→ Külm ilm ning lumi muudavad pildistamise keeruliseks, ent sugugi mitte võimatuks. Talvise pildistamisretke saak võib aga kõik ebamugavused korvata. Allpool mõned näpunäited, mida külmaga pilti tehes arvestama peaks.

Võta kaasa vaid vajalik

Raske fotokoti vedamine pikal retkel on tüütu juba suvel, lumisest ning libedast talvest rääkimata. Seda olulisem on talvise fotoretke põhjalik planeerimine. Kui tead, mida tegema läheb, tead ka, mida selleks vaja läheb. Ülejäänu võta kotist välja ja jäta koju.

Hoia varuakud soojas

Akude võimekus väheneb külmas drastiliselt. Sestap tasub talvel pildistamiseks kaasa võtta ükskaks varuakut. Neid ei tohiks aga hoida fotokotis, vaid peaks panema sisetaskusse, kus kehasoojus neid vormis hoida aitab.

Kindad kätte

Talvel ei saa ilma kinnasteta kuigi kaua õues olla. Samas pole paksude kinnastega kaamera kasutamine just ülearu mugav. Appi tulevad spetsiaalsed fotokindad, millel sõrmeotsad maha lõigatud. Parematel käib veel käpikuosa klappina peale.

Päikesepriidest on abi ka talvel

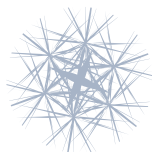
Lumelt peegeldav päike teeb silmad kiiresti valusaks. Päikesepriidid aitavad seda küll vältida, ent ainult siis, kui neil on plastraamid, kuna metallraam läheb nii külmaks, et selliseid prille sa kuigi kaua kanda ei taha.

Et kaamera ei higistaks

Kui pildid tehtud ja pääsed taas sooja tuppa või autosse, võta hetk aega ja kanna hoolt ka kaamera eest. Kui see niisama sooja ruumi seisma jätta, kondenseerub sellele kiiresti õhuniiskus, mis halvemal juhul võib aparraati kahjustada. Selle vältimiseks jäta külm kaamera sooja tules mõneks ajaks kotti ja võta välja alles siis, kui see on üles soojenenud. Kui piltidega seni ei kannata, eemalda mälukaart juba õues.

HEA TEADA

Kui fotokotti mingil põhjusel kasutada ei saa, aitab külmale kaamerale veepiiskade kogunemist vältida ka see, kui mässid aparraadi kilekotti ja lased seal üles soojeneda. Nii kondenseerub vesi koti pinnal ega kahjusta kaamerat.

Filtrite kasutamine

→ Kuna inimsilm on kordades tundlikum kui kaamera, siis on vahel vaja meid inspireeriva meeleolu jäädvustamiseks kaamera sensorini jõudvat valgust pisut muuta. Just sel otstarbel kasutataksegi filtreid.

Ümmargune või kandiline

Filtrid võivad olla ümmargused, otse objektiivi ette keeratavad, või kandilised, mis vajavad spetsiaalset filtrihoidjat. Objektiivi külge käivasse filtrihoidjasse saab paigutada erinevaid filtreid, vajadusel ka mitu tükki korraga. Kuna objektiivid on erineva suurusega, siis on kasulik filtreid osta enda kõige suurema toru järgi, väiksematele saab neid kinnitada adapterrõngaste abil, nii säästad raha ning ka fotokott on kergem.

Neutraalhall filter

Vähendab läbiva valguse hulka kogu filtri ulatuses, võimaldades kasutada pikka säriaega seal, kus see muidu põhjustaks pildi ülevalgustatust.

Kiilfilter

Valik kiilfiltreid võiks olla iga maastukupiltniku varustuse hulgas. Filtri alumine osa on läbipaistev, ülemine hall – nii saab kasutada sellist säriaega, mis valgustab maapinna piisavalt välja, samas taeva ülevalgustatust vältides. Üleminek läbipaistvalt hallile võib olla üsna järsk või sujuv, fotograaf saab valida sobiva vastavalt pildistatavale stseenile. Ka halli osa läbipaistvus varieerub heledast tumedani. Kasutatakse erineva heledusega objektide ühtlustamiseks, enamasti heleda taeva ning tumeda(ma) maapinna pildistamisel. Sama tulemuse võib ka saada kaht erineva säri- ga pilti arvutis kokku pannes. Värviliste kiilfiltrite abil saab lisaks foto osade tonaalsust muuta. Kiilfiltreid saab ka omavahel kombineerida.

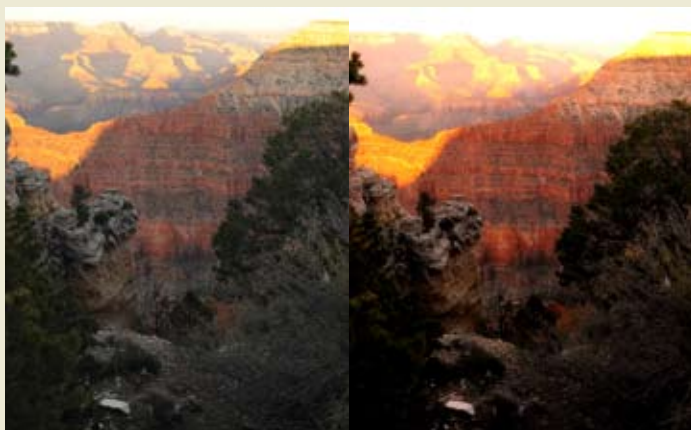

Polarisatsioonifilter

Loodusfotograafi jaoks asendamatu filter, mille puudumist ei saa ka hiljem arvutis kuidagi korvata. Polarisatsioonifiltril on kaks peamist eesmärki: peegelduste vähendamine ning värvide kontrastsuse ja sügavuse suurendamine. Filtri abil on võimalik «näha» peegeldava veepinna alla või läbi peegeldava akna. Asendamatu on filter ka sinises taevas olevate rümpilvede esiletoomisel. Autofookusega objektiivi ette sobib ringpolarisatsioonifilter, mille intensiivsust saab keerates muuta.

HEA TEADA

Kõikvõimalikke soojendavaid, toonivaid, seepia-efektiga jmt filtreid võib digikaameraga pilti tehes enamasti vältida, sest hiljem arvutis on soovitud efekti lihtne lisada ning tulemuse üle on ka parem kontroll.

Efektifiltrid

Sia kuuluvad näiteks *star*-filtrid (võimaldavad valgusteid, küünlaleeki, läikivaid pindu jmt tähena mitmes suunas särama panna), *spot*-filtrid (hoiavad pildil teravana vaid teatud ala, muutes ülejäänud pehmeks ja otsekui udus olevaks), *diffuser*-filtrid (muudavad värvid mahedamaks ning kontrasti pehmemaks), infrapunafiltrid (peavad kinni nähtava ning UV-valguse, kasutatakse nii kriminalistikas kui ka kunstilistel eesmärkidel – võimaldab teha väga müstilise atmosfääriga pilte) jne.

HEA TEADA

Kiilfiltreid kasutades jälgi, et kaamera ei mõõdaks säritust läbi filtri tumeda osa, see nullib filtri kasutamisest tuleva efekti. Kasuta särilukku (vt lk 14) või kui osa filtrist on läbipaistev, säti autofookuspunkt sellele alale.

Mida teha halva ilmaga?

→ Halb ilm öeldakse olevat algaja ning edasijõudnud fotograafi eristaja – kui algaja jaoks on kehv ilm ettekääne pildistamisest loobumiseks, siis tõelise fotoentusiasti jaoks on see väljakutse.

Otsi peegeldusi

Kui halb ilm tähendab sinu jaoks vihma, siis hoi loikude lähedusse – peegeldustega pildid on enamasti väga mõjusad.

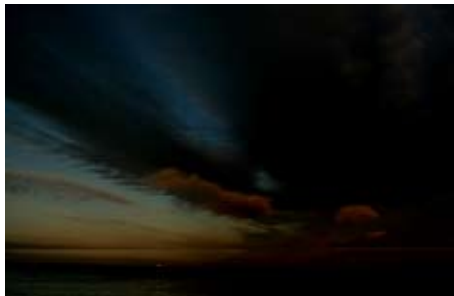
Hoolitse tehnika ja enda eest

Märjaga pilti tehes kata kaamera spetsiaalse vihmakattega, vaheta objektiive üksnes kuivas kohas ning kasuta varjukit ka siis, kui päike ei paista – see aitab vihmapiisku objektiivi esiklaasilt eemal hoida. Ennast pane samuti soojalt ning veekindlalt riidesse.

Tee mustvalgeid pilte

Halli taevaga või muidu igav pilt võib hoopis uutmoodi elama hakata, kui see arvutis mustvalgeks muuta. Sompus või uduse ilmaga tehtud kaadrite puhul võid katsetada ka tavapärasest suuremat ISO – säbru võib mustvalge foto veelgi romantilisemaks muuta.

Püüa süngus pildile

Kui ilm on süng, siis teegi süngeid fotosid. Mine kohtadesse, mida tavaliselt on harjutud nägema päikesepaistes ning koos inimestega, ja pildista neid märja, uduse, tumeda ning mahajäetuna.

Tegele tubase makrofotograafiaga

Kui sul on makroobjektiiv, saad seda edukalt kasutada ka toas. Pildista lilli, puuvilju, toiduaineid jmt. Võta appi laualambid ja katseta erinevaid valguskeeme. Sügavama huvi korral võid osta või ehitada ka spetsiaalse valguskasti, mis esemete pildistamise lihtsamaks muudab.

Võta aeg maha

Kui väljas on ikka tõeline koerailm, võid alati tegeleda asjadega, mida oled edasi lükanud. Korrasta arhiivi, töötle fotosid ning täida kõik need pildisatmislubadused, mis oled andnud.

HEA TEADA

Suur vihmavari pakub küll vihma eest head kaitset nii sulle kui tehnikale, ent seda hoides jääb kaamera jaoks vaid üks vaba käsi. Torka vihmavari fotokoti ning enda selja vahele ja saad mõlemad käed vabaks. Kui aga plaanid pikalt ühel kohal töötada, hangi spetsiaalne klamber, millega saad vihmavarju kinnitada statiivi külge.

Kust loomi leida?

→ Loodusfotograafi suurim varandus pole mitte tema kallis tehnika, vaid kogemused, ennekõike info pildistamispaikade kohta. Sestap ei kipu keegi neist aastate jooksul kogunenud salakohti kergekäeliselt jagama või internetti riputama ning algaja piltnik peab head paigad omal käel üles leidma.

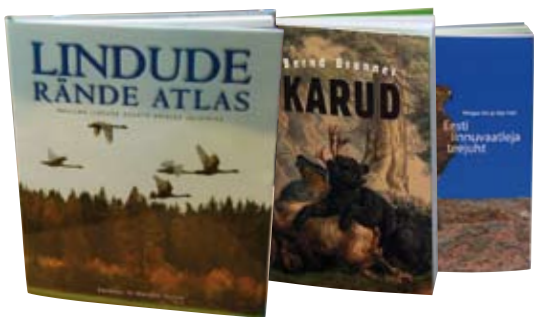
Käi sageli metsas

Miski ei aita sinu looduspiltide arengule paremini kaasa ja miski ei suuda seda eeldust ka asendada – ükskõik kui palju sa raamatuid loed või teiste pilte vaatad, isikliku kogemuseeta meistriks ei saa. Ära pelga, et kohti napib, vaid käi ühes paigas mitu korda ning erinevatel kella- ja aastaaegadel. Loodusfotograafid teavad rääkida, et paljud nende praegused lemmikpaigad jätsid neid esialgu täiesti külmaks.

Semmi jahimeestega

Kui keegi teab, kus loomad liiguvad, siis just nemad. Mõtle oma tutvusringkond läbi – isegi kui ühtki kirglikku jahimeest ei meenu, teab keegi neist kindlasti kedagi. Siis võid end lähematele jahiretkedele õpipoisiks kaasa pakkuda – tänuks jahimehejuttude kuulamise eest saad kindlasti uusi teadmisi.

Loe raamatuid

Paraku ei pääse ka teoreetiliste teadmisteta. Mida täpsemini loomi-linde, nende välimust, jälgi, väljaheiteid, käitumist ning tavasid tead, seda suurem on tõenäosus, et sul õnnestub enda tee nende omaga ristata. Uuri, mida mingi liik sööb, millal ringi liigub ja magab, millal on jooksuaeg ning millal sünnivad järglased, võrdle loodusest leitud jälgi pildilt nähtuga ning harjuta end neid ära tundma.

Jälgi foorumeid ja blogisid

Eestikeelses veebis leidub juba päris palju kasulikku lugemist, uuri näiteks blog.photopoint.ee arhiivi või fotoluks.ee rubriiki «Kasulik». Aktiivne keskustelu käib ka looduspilt.ee, fotokala.ee ja eestifoto.ee foorumites. Taas kord – keegi ei kipu ütlema, et «ilvese pildistamiseks mine sel ajal sinna», aga kasulikke näpunäiteid ning vihjeid võid saada küll.

Vead ja näpunäited

→ Ei maksa loota, et teed kohe algusest peale suurepäraseid pilte. Tõenäoliselt tekib digikaameraga praaki rohkem kui üheski teises valdkonnas. Ära lase end sellest heidutada, võta iga ebaõnnestunud pilti kui näidet, millest on midagi õppida. Fotokooli viimastel lehekülgedel vaatamegi levinud vigu ja otsime viise nende vältimiseks.

PROBLEM

1

Kõikidel minu talvepildidel on lumi millegipärast hall.

Lahendus: Kaamera on õpetatud säri mõõtma pooltoonide järgi, st eeldusel, et kõik ümbritsev on hall. Talvel lund pildistada on sedasi aga võimatu, sest kaamera arvab, et ümbritsev on liiga valge, ning vähendab säriaega – tulemuseks igale algajele piltnikule tuttav situatsioon, kus lumi on pildidel kole ning hall. Sestap peaks sellises olukorras alati kasutama säri kompensatsiooni (vt lk 15) või mõõtma säri mõnelt pooltoonis objektilt ja kasutama särilukku. Sama kehtib tumedate objektide pildistamisel, ent siis tuleks säri kompenseerida vastupidises suunas.

PROBLEM

2

Pildistan päris sageli, aga piltide sorteerimiseks jääb aega harva. Sageli ei oska ma siis aga enam öelda, kus üks või teine pilt tehtud oli.

Lahendus: Soovitame pärast igit pildistamist pildid arvutisse laadida ning kas või esmaste märksõnadega varustada. Kui ikka kuidagi tuvastada ei suuda, kus üks või teine pilt tehtud, soovitame sul tutvuda geotagimisega. Selleks pead kaamerale juurde ostma spetsiaalse GPS-seadme ning siis saad hiljem iga pildi täpse asukoha kaardilt järele vaadata.

PROBLEM **3**

Alati, kui ma mingeid lähedaid vaateid pildistan, on taevas pärast piltidel liiga hele ja pole üldse nii võimas kui päriselt.

Lahendus: Kuna maapind ja taevast on niivõrd erineva tumedusega, siis ei olegi võimalik neid ühtviisi hästi pildile püüda. Kasuta kiilfiltrit või tee mitu pilti erineva säriajaga ning ehita neist hiljem arvutis üks korralik kokku.

PROBLEM **4**

Mõnikord tekivad pildile värvilised laigud, mida seal olla ei tohiks.

Lahendus: See nähtus on *flare* ning seda tingib soovimatu valgus, mis objektiivi pääseb (näiteks päikeselt või mõnelt muult tugevalt valgusallikalt). Vältimiseks kasuta objektiivi varjukit või varja küljelt langev valgus käega, nii et objektiivi esiots jääks varju.

PROBLEM **5**

Sattusin metsas käies ühe jälje otsa ja tegin sellest pilti. Aga nüüd ei mäleta ma enam, kui suur see jälg oli.

Lahendus: Jälgede pildistamine hilisemaks määramiseks on tubli samm heaks loodusfotograafiks saamise suunas. Edaspidi pane pildistamise ajaks jälje kõrvale alati mõni tuvastatava suurusega asi, näiteks tikutoos või münt (kui sul just joonlauda käepärast pole).

PROBLEM **6**

Mulle meeldib looduses pilti teha ja vahel näen isegi linde või loomi, aga tavaliselt ei pääse neile piisavalt lähedale, et head pilti saada.

Lahendus: Iga kaameraomanik on seda kogenud. Siin saab anda vaid kaks soovitus: lihvi oma oskusi (hiilimine, kannatlikkus jmt) ning kogu raha parema varustuse jaoks (pikem objektiiv, varustus- telk jmt).

you can
Canon

LET'S PLAY

**EOS
450D**

Ole loov, mine välja, mängi!
Selleks vajad vaid uut EOS 450D kaamerat, millel on
12,2 megapiksline sensor, 3,5 kaadrit sekundis sarivõtte ja
3,0-tolline ekraan koos reaajaaja vaate režiimiga.
Alusta seiklust aadressil www.canon-europe.com/LETSPRAY